

СИНОНІМИ, АНТОНІМИ, ОМОНІМИ

Роботу виконала:

Дяченко Ольга Петрівна,

учитель української мови та літератури
Черкаської загальноосвітньої школи I-III
ступенів №30 Черкаської міської ради

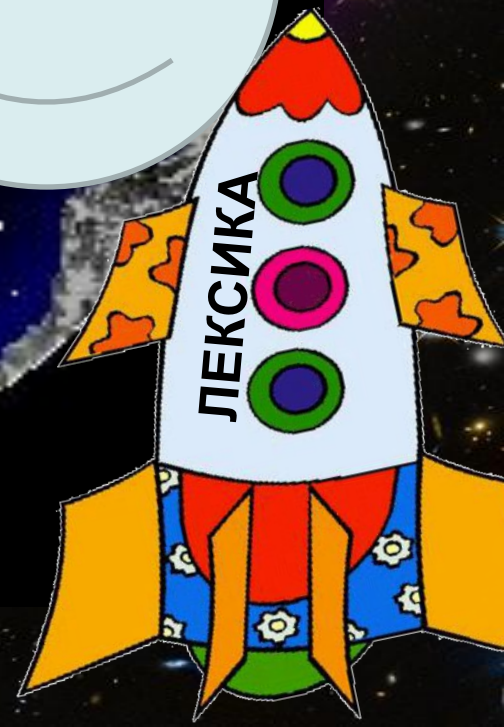
КРАЇНА ЛЕКСИКОЛОГІЯ

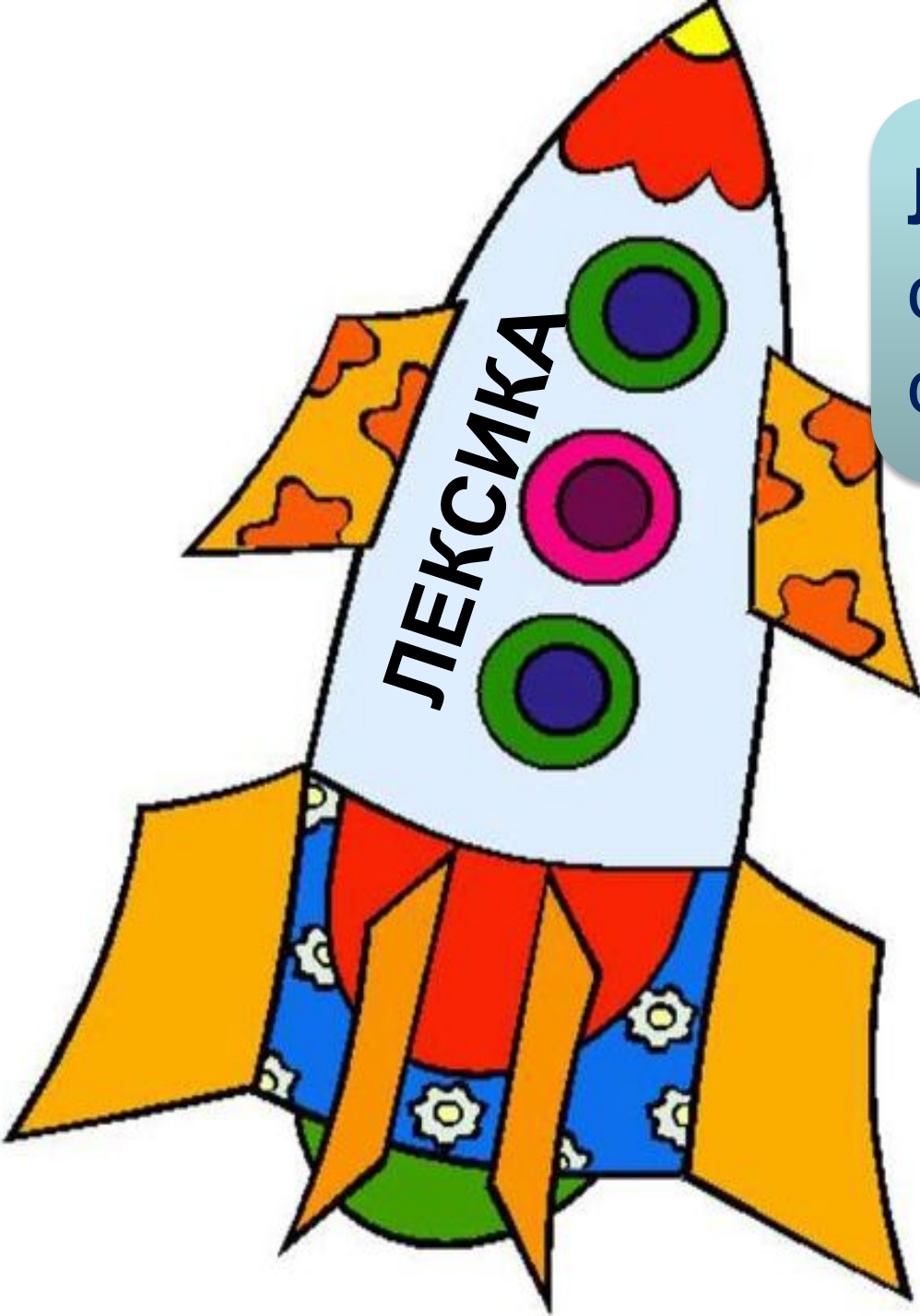
СИНОНІМИ

ОМОНІМИ

АНТОНІМИ

Лексикологія — розділ мовознавства, що вивчає лексику

**Лексика – сукупність
слів мови, її
словниковий склад**

Естафета «Космічний словник»

Космонавт

людина, яка літає в космос

Космічний

той, що стосується космосу

Космічний корабель

апарат, пристосований для польотів
у космічному просторі

Землянин

істота мешканець планети Земля

Космос

весь світ у цілому, Всесвіт

Космонавтика

наука, що вивчає польоти апаратів у
космічному просторі

Супутник

помічник, порадник; (плянети)
сателіт

Планета СИНОНІМІВ

Синоніми – слова різні за звучанням, але однакові або близькі за значенням:
швидкий, прудкий, хуткий, моторний.
Два або кілька синонімів утворюють синонімічний ряд

Гра «П'ятий зайвий»

Вести мову, розмовляти, говорити, співати, виголошувати.

Смуток, журба, скорбота, сміх, печаль.

Сильний, дужий, слабкий, потужний, міцний.

Хуртовина, дощ, віхола, завія, хурделиця.

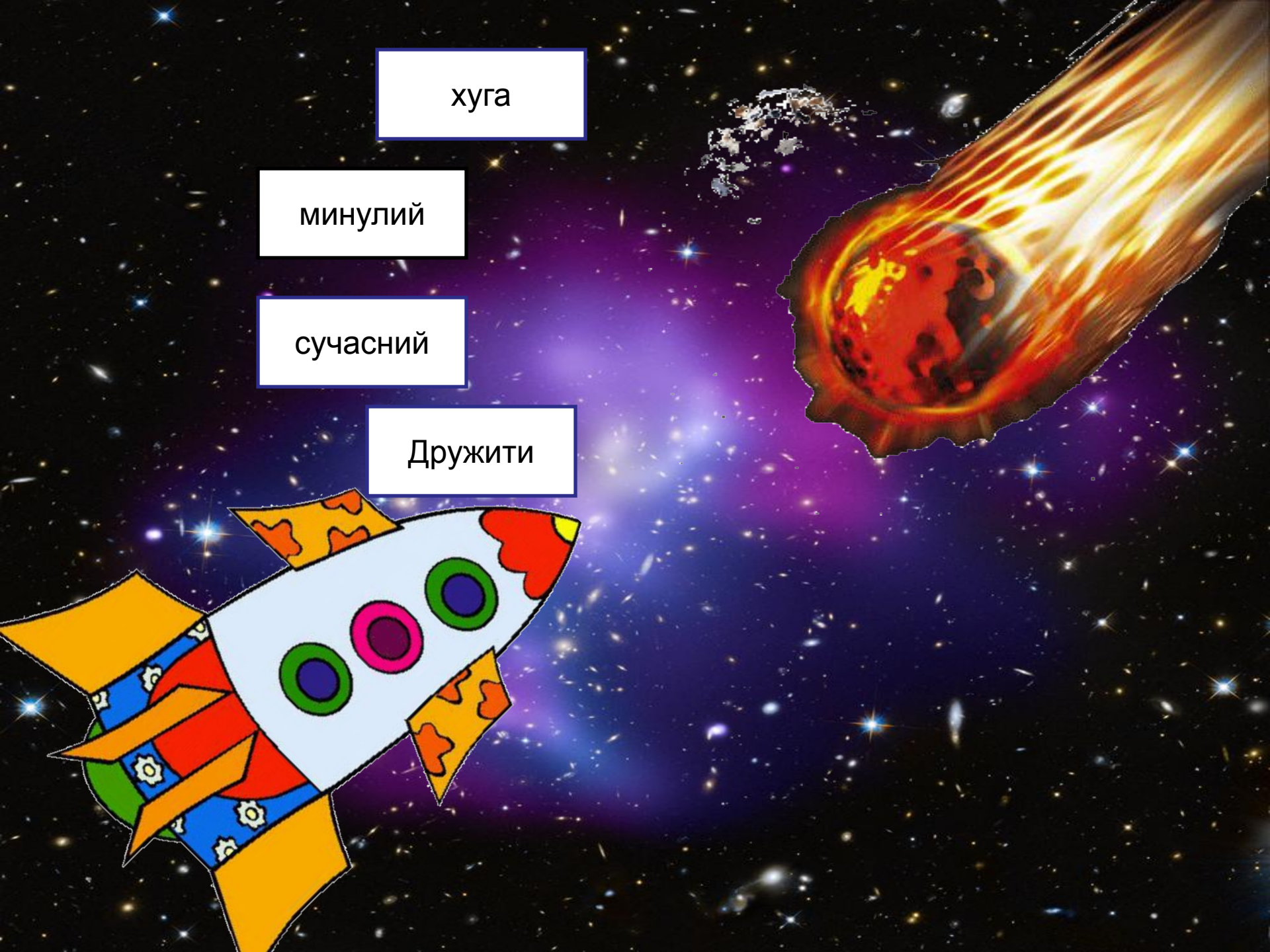
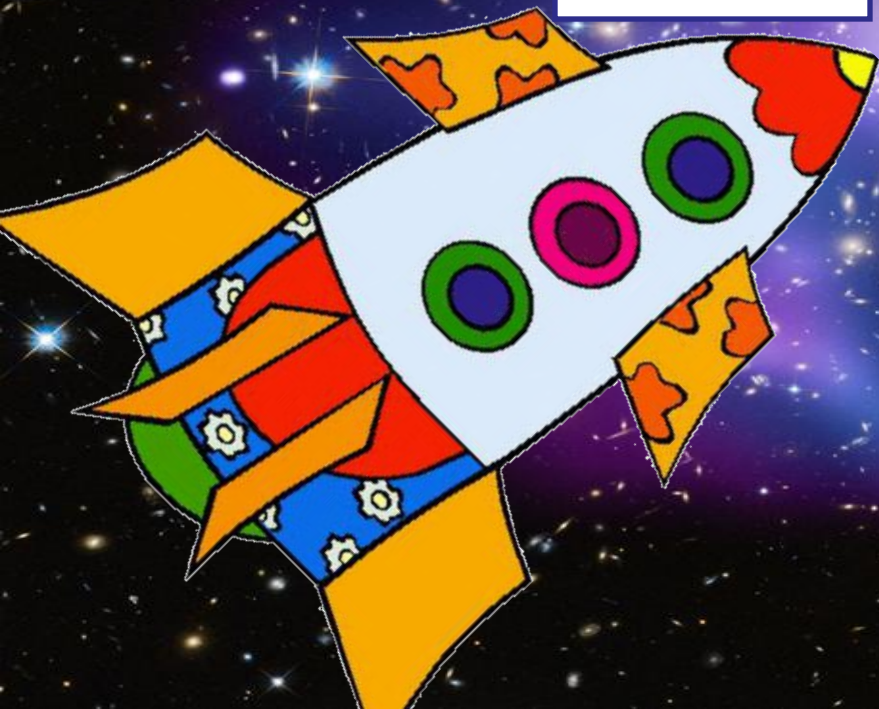
Чемний, привітний, грубий, люб'язний, делікатний.

хуга

минулий

сучасний

Дружити

Гра

«Знайди зайве слово у синонімічному ряду»

а) відвертий, нелукавий, працьовитий;

б) чемний, ґречний, слухняний;

в) сміливий, безстрашний, мужній;

г) друг, приятель, товариш.

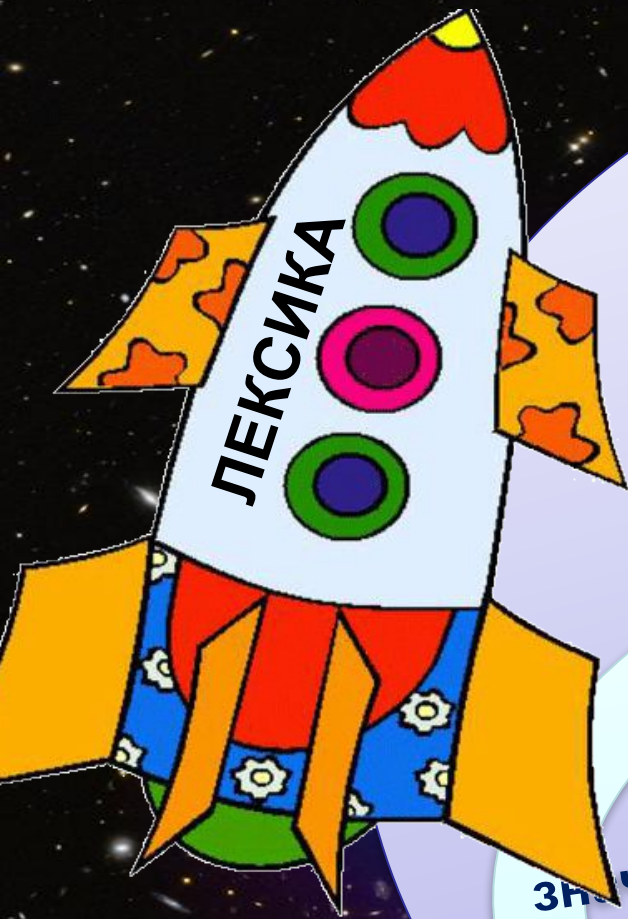

До поданих слів доберіть
протилежні за значенням слова.
Прочитайте перші літери
дібраних слів

☐ Пасивний –	а КТИВНИЙ,
☐ день –	н ІЧ,
☐ голосно –	т ИХО,
☐ песиміст –	о ПТИМІСТ,
☐ вчений –	н еук,
☐ колективний –	і НДИВІДУАЛЬНИЙ,
☐ багато –	м АЛО

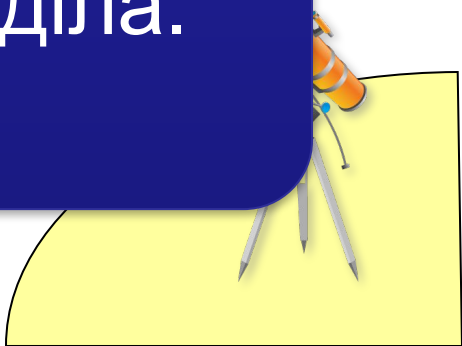

Планета АНТОНІМІВ

Антоніми – слова протилежні за значенням. Виступають парами і завжди належать до однієї частини мови:
*світло – темрява,
світлий – темний*

Записати прислів'я. Замість рисок вставити потрібні слова-антоніми

1. Зanedбаєш науку в молодості, пошкодуєш у старості.
  2. Руки білі, а сумління чорне.
  3. Де багато слів, там мало діла.
-

Запишіть текст, дібравши до нього заголовок. Вставте пропущені букви. Доберіть до виділених слів антоніми.

З_има. Чи всі рослини сплять у з_имовому лісі? Товста снігова ковдра і міцний килим опалого листя надійно вкрили лісову з_емлю від морозу. Вона волога і ж_ива під снігом. Сплять кущі і в_елетні-д_ерева. Але й тепер вони дихають. Глибоко в з_емлі кінчики їхніх коренів пот_ихенько працюють. Вони смокчуть ж_ивлющі з_емні соки

(Крюкова).

Планета ОМОНИМІВ

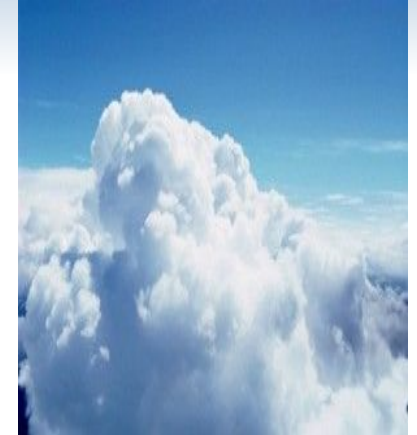
оміми – слова, однакові за звучанням,
але різні за значеннями:
лава – вид меблів для сидіння; лава –
бойовий порядок; лава – розплавлена
маса, що витікає з вулкана

Гра «Уточни одним словом»

Лист

Пара

Лава

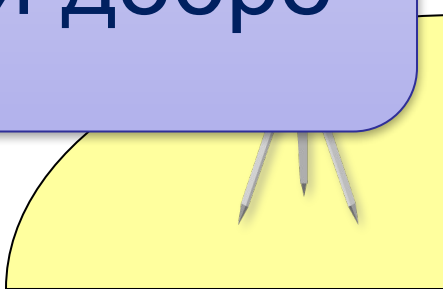

Чайка

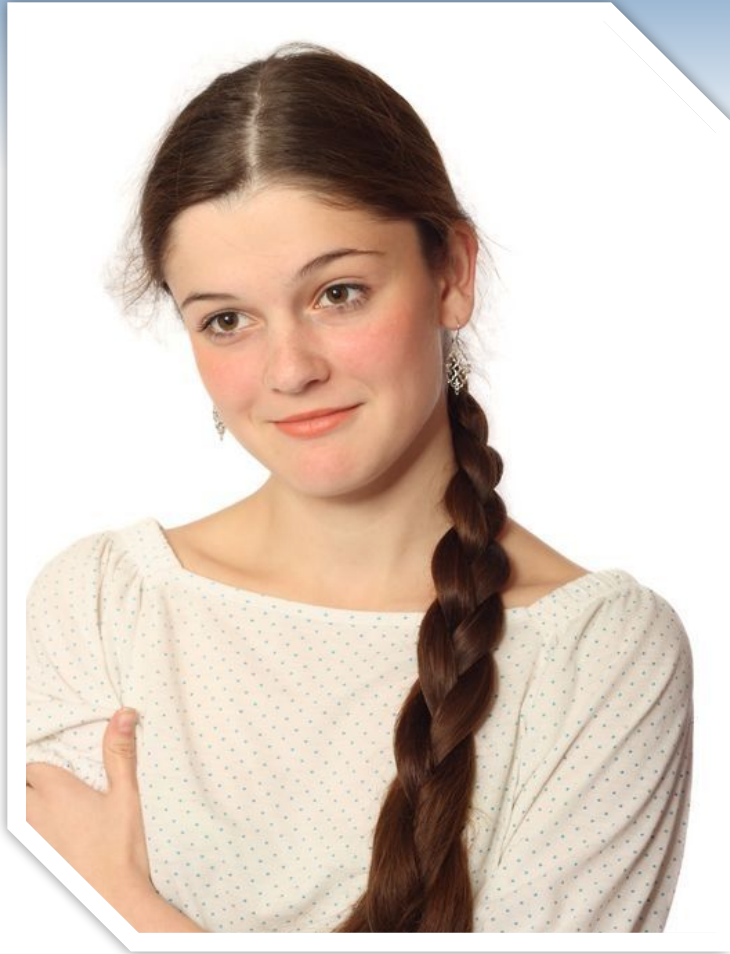

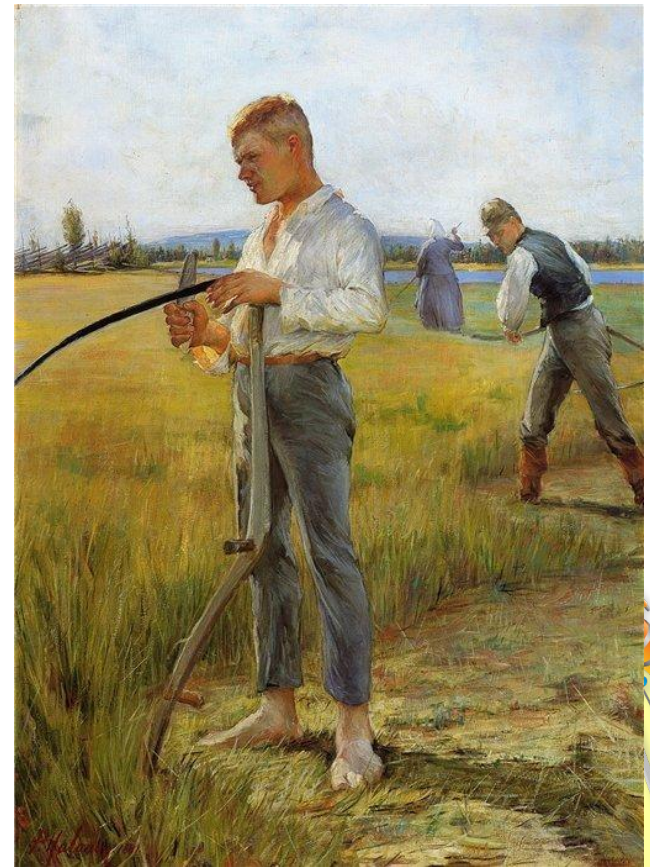
Складіть речення з поданими словосполученнями. Підкресліть омоніми. Надпишіть, якими частинами мови вони виражені.

1. Важлива справа. Стати справа.
  2. Рідна мати. Мати книгу.
  3. Добре яблуко. Працювати добре
-

★ ★ Прочитайте народні прислів'я,
визначте в них омоніми

*Коси, коса, поки роса.
Найшла коса на камінь.*

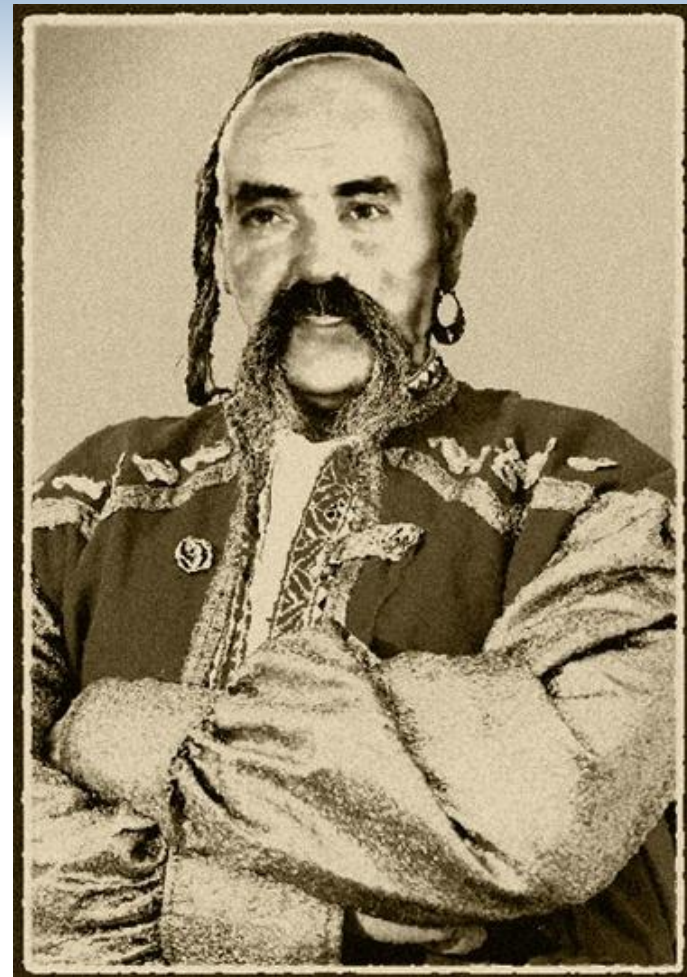
Дівчина без коси не має краси.

✦ ✦ ✦
Прочитайте народні прислів'я,
визначте в них омоніми

Заробив на сіль до оселедця

Усім козак, тільки оселедець не так

Пояснити значення слів-омонімів

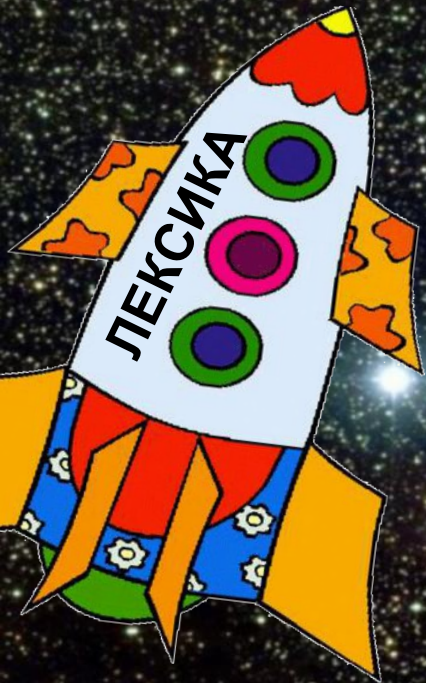
байка

кран

боронити

лисичка

ЗЕМЛЯ

Чи сподобалась вам сьогоднішня
подорож?

Про які групи слів за значенням ви
можете розповісти?

Як називається наша ракета й що ця
назва означає?

Складіть декілька речень про
космічну подорож.

Використані джерела:

1. *Відкриті уроки з української мови/Упоряд. Корицька Г.Р. – Х.: Вид.група “Основа”, 2007. – 208 с.*
2. *Уроки української мови. Учитель року – 2005/Упоряд. Є.І.Науменко, О.М.Чхайло – Х.: Вид.група “Основа”, 2005. – 320с.*
3. *12-річна школа. Сучасний урок української мови у 5 класі/Упоряд. С.А.Омельчук. – Х.: Вид.група “Основа, 2005”. – 96 с.*
4. <http://www.google.com.ua>

